

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سیرہ مدیریتی

پیامبر اعظم

صلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ

عنوان و نام بدیدآور	: سیره مدبرتی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم/ تدوین و تنظیم موسسه فرهنگی قدر ولایت.
مشخصات نشر	: تهران: قدر ولایت، ۱۳۸۶.
مشخصات ظاهري	: ۲۲۴ ص.
شابک	: ۹۷۸۹۶۴۴۹۵۰۳۹۱
وضعيت فهرست نويسى	: چاپ سوم؛ ۸۰۰۰ ریال ۱۳۹۵.
يادداشت	: نهاده.
موضوع	: کتابنامه: من، [۲۰۱] - [۲۱۸]؛ همهجن به صورت زیرنویس.
موضوع	: محمد(ص)، پیامبر اسلام، ۵۳، قبل از هجرت - ۱۱ق. -- اخلاق.
موضوع	: محمد(ص)، پیامبر اسلام، ۵۳، قبل از هجرت - ۱۱ق. -- سیاست و حکومت.
شناخته افروزه	: سنت بیوی.
رده بندي کنگره	: BPT۲۴/۴/م۸/س
رده بندي دیوبی	: ۲۹۷/۹۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۱۲۰۲۳۰

سیروءَ مدیریتی پیامبر اعظم ﷺ

موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت

تدوین و تنظیم : موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت
ناشر: موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت
نوبت چاپ: سوم ۱۳۹۵
شمارگان: ۵۰۰ جلد
چاپ و صحافی: سفیر اردنهال
قيمت: ۸۰۰۰ تoman
ISBN 978-964-495-039-1
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۵-۰۳۹-۱
تلفن: ۶۶۴۶۹۹۵۸ - ۶۶۴۱۱۱۵۱
WWW. ghadr110.ir
كلیه حقوق محفوظ و مخصوص ناشر است

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
فصل اول: اصلاح رابطه خود با خدا	
۱۷	سیر عبودیت و کسب ربویت
۲۰	سیره پیامبر اکرم ﷺ در اداره خلق
۲۲	توافق مدیریت بر قلب ناشی از توفیق قرب الهی است
۲۴	تأکید بر اصلاح رابطه خود و خدا
فصل دوم: رحمت و محبّت	
۲۹	پیام آور رحمت و محبّت
۳۵	فتح مکّه
۳۷	حرکت برای فتح مکّه
۳۸	رحمت در عین قدرت
۳۹	فرجام کار مکّه
۴۳	محبّت راز تسخیر و رمز اطاعت

۶ سیره مدیریتی پیامبر اعظم ﷺ

۴۴	بهترین راه هدایت.....
۴۷	سیره اوصیای پیامبر .....

فصل سوم: شرح صدر

۵۱	معنا و مفهوم شرح صدر .....
۵۲	نقش «شرح صدر» در دعوت رسول خدا ﷺ .....
۵۵	منشأ شرح صدر .....
۵۶	شرح صدر رسول اکرم ﷺ .....
۵۹	نشانه‌های شرح صدر .....
۶۰	ثمرات شرح صدر .....
۶۰	۱-گشادگی چهره .....
۶۱	۲-عطوفت و لطف .....
۶۲	۳-عیب پوشی .....
۶۴	۴-بردباری، شکنیابی و فرو خوردن خشم .....
۶۵	۵-انصاف .....
۶۶	۶-آرامش و وقار .....

فصل چهارم: رعایت اهلیت

۷۱	رعایت اهلیت، سنتی الهی .....
۷۲	پرهیز از تصدی امور بدون اهلیت لازم .....
۷۴	پرهیز از سپردن امور به نااھلان .....

فهرست مطالب

۷	پرهیز از سپردن امور به افراد، در صورت وجود شایسته تر از ایشان ... ۷۵
۷۷	پرهیز از تقدّم و تأخّر های نادرست ...

فصل پنجم: تبعیت و اطاعت

۸۱	تبعیت و اطاعت در مدیریت بر قلب ها.
۸۳	تبعیت و اطاعت رسول خدا ﷺ و او صیایش ...
۸۴	نظام تبعیت و اطاعت ...
۸۴	۱- اطاعت در نافرمانی خدا معنا ندارد ...
۸۵	۲- نفی برتری جویی و ریاست طلبی ...
۸۷	۳- نفی گردندفرازی و خودکامگی ...
۹۰	۴- نفی اطاعت کورکورانه ...
۹۱	۵- پرهیز از عصیان و نافرمانی ...

فصل ششم: تفویض اختیار و مسؤولیت خواهی

۹۵	سنّت تفویض اختیار و مسؤولیت خواهی ...
۹۷	سیره پیامبر اکرم ﷺ ...
۱۰۲	۱- تفویض اختیار باید با «اختبار» صورت گیرد ...
۱۰۳	۲- تفویض اختیار باید با «مراقبت» همراه باشد ...
۱۰۵	۳- تفویض اختیار باید با «حسابرسی» و «حسابخواهی» ...
۱۰۶	۴- با انتقال اختیارات، از تفویض کننده سلب مسؤولیت نمی شود.

۸ ..... سیره مدیریتی پیامبر اعظم ﷺ

۵- اختیارات تفویض شده، قابل فسخ است ۱۰۹

فصل هفتم: انضباط و جدیت

ضرورت انضباط و جدیت در اداره امور ۱۱۳
منضبط و جدی بودن پیامبر اکرم ﷺ در همه امور ۱۱۵
لوازم انضباط و جدیت ۱۲۱
۱- مداومت و پایداری در کار و تمام کردن آن ۱۲۱
۲- پرهیز از آرزو و خیال ۱۲۳
۳- پرهیز از سستی و کاهلی ۱۲۵
۴- پرهیز از نسنجدید کاری ۱۲۶
۵- انجام دادن به موقع امور ۱۲۷

فصل هشتم: تصمیم‌گیری

جایگاه تصمیم‌گیری در مدیریت ۱۳۱
۱- کسب اطلاعات برای تصمیم‌گیری ۱۳۳
۱-۱- عریف و نقیب ۱۳۴
۲- مشورت در تصمیم‌گیری ۱۳۷
۲-۱- آداب مشورت ۱۴۰
۳- تدبیر و عاقبت‌اندیشی در تصمیم‌گیری ۱۴۱
۴- بهره‌گیری از تجربه در تصمیم‌گیری ۱۴۳
۵- یافتن بهترین راهکار و روش مناسب در تصمیم‌گیری ۱۴۴

فهرست مطالب

۶- حفظ جهت در تصمیم‌گیریها	۱۴۵
۷- عنایت به کیفیت امور در تصمیم‌گیری	۱۴۶
۸- قاطعیت در تصمیم‌گیری	۱۴۷
۹- توکل در تصمیم‌گیری	۱۴۸

فصل نهم: پایبندی به عهد و پیمان

اهمیت و جایگاه پایبندی به عهد و پیمان	۱۵۳
پایبندی رسول خدا ﷺ به عهد و پیمان	۱۵۴
عمرۃ القضاة	۱۵۶
لوازم پایبندی به عهد و پیمان	۱۵۸
۱- راستگویی	۱۵۸
۲- همسویی سخن و عمل	۱۶۰
۳- نفی خیانت و بی‌وفایی	۱۶۱

فصل دهم: عدم احتجاب

معنا و مفهوم احتجاب	۱۶۵
مشی رسول خدا ﷺ	۱۶۶
عقاب احتجاب	۱۶۹

فصل یازدهم: جلوگیری از سوء استفاده اطرافیان و وابستگان

مشی رسول خدا ﷺ	۱۷۳
----------------	-----

فصل دوازدهم: نصیحت و انتقاد متقابل

۱۷۹	اهمیت و جایگاه نصیحت و انتقاد .....
۱۸۳	مصلحان ناصح .....

فصل سیزدهم: برپا داشتن حق و عدل

۱۸۷	اهمیت و جایگاه برپا داشتن حق و عدل .....
۱۸۸	اجrai حق و قانون به مساوات .....
۱۹۰	رعایت آداب قضاؤت .....
۱۹۰	۱- پرهیز از عجله در داوری .....
۱۹۱	۲- پرهیز از داوری در حال نامناسب .....
۱۹۲	۳- رعایت مساوات .....
۱۹۳	تشویق و تنبیه، قدردانی و مجازات .....
۱۹۳	مشی پیامبر اکرم ﷺ .....
۱۹۴	رعایت انصاف .....
۱۹۶	نمایه موضوعی
۱۹۹	نمایه اشخاص

پیشگفتار

پیامبر اعظم ﷺ، بعد از ۱۳ سال دعوت و مبارزه پنهان و آشکار با مشرکان، توانست حکومت نبوی را در مدینه تأسیس نماید و مدت ۱۰ سال رهبری جامعه اسلامی را برعهده داشته باشد.

اخلاق و سیره مدیریتی نبی مکرم اسلام ﷺ، الگویی از یک مدیر به تمام عیار، الهی و در عین حال موفق در رشد و تعالی و پیشرفت مادی و معنوی جامعه را فرا روی بشریت قرار داد.

قرآن مجید، مسلمانان را به تبعیت و الگوبرداری از رسول گرامی اسلام دعوت می نماید و او را الگویی برتر و برجسته تر از تمامی الگوها معرفی می نماید.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أَشْوَأُ حَسَنَةً لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ
الآخِرِ وَ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا۔^(۱)

البته شما را در اقتدار به رسول خدا در صبر و استقامت و افعال نیکو خیر و سعادت بسیار است برای آن کس که به ثواب خدا و روز قیامت

امیدوار باشد و یاد خدا بسیار کنند.

الگو بودن پیامبر عظیم الشأن اسلام، در تمامی جنبه‌ها و ابعاد گسترش دارد و این مسأله ویژگی خاص آن حضرت و ائمه اطهار علیهم السلام است. جمع شدن تمامی خوبیها در یک مدیر و حاکم اسلامی، درخشندگی خاصی است که الگو را برای تمامی دورانها و انسانها، قابل تبعیت می‌سازد. بر این اساس است که گذشت زمان، نه تنها از بزرگی و عظمت الگوهای الهی نمی‌کاهد که با رشد علم و دانش بشری، این الگوها، درخشندگی بیشتری می‌یابند. علم مدیریت، امروزه در دانشگاه‌های دنیا، به عنوان یک رشته نسبتاً جدید و با گسترده‌گی زیاد شناخته می‌شود. سر و کار این علم در تمامی ابعاد و زمینه‌های مربوط به اداره جامعه بشری است و دانشمندان جامعه‌شناسی، روانشناسی و سایر رشته‌های علوم انسانی، درگیر جنبه‌های مختلف این علم هستند. با وجود تمامی تلاشها و نظریه‌هایی که ارائه شده و در بخشهايی از جهان متmodern یعنی غرب، بطور کامل این اندیشه‌ها اجرا شده است، اما هنوز بزرگترین درد بشريت که مایه رنج و اندوه صاحب نظران و ملت‌های تحت ستم است، مسأله مدیریت جوامع بشری است.

بشر از فقدان اخلاق و معنویت و عدالت در مدیریت رنج می‌برد. ملت‌ها از ناحیه زمامداران و مدیران بی‌صلاحیت در خسارت بزرگ هستند. در دموکراسی غرب - که آن را بهترین شیوه و روش انتخاب مدیران عالی جامعه می‌دانند - جایی برای سنجش و ارزیابی رفتارهای مدیران در جهت فضایل و ارزش‌های متعالی و پاییندی به اخلاق و عدالت باز نشده

است. فساد مدیران که گاه تا هرزگی و ابتدال پیش می‌رود، زخم چرکین بشریت است که هر از چندگاهی سر باز می‌کند و سردمداران عنود و حسود و بی‌اخلاق و ستمگر را مقابل چشمان حیرت‌زده دنیا، نمایش می‌دهد. اسلام، در ظهور خود، حکومتی عجین با اخلاق و معنویت و ارزش‌های والای انسانی مانند عدالت را تشکیل داد و پیام آور اسلام، خود مأمور تشکیل این حکومت و دمیدن روح تقوا و الوهیت در بدنه و جسم آن گردید. و چه زیبا، درخشش‌ده و تحسین برانگیز ترین وظیفه را انجام داد و چه زیبا و عالی ادامه آن را در ولایت اهل بیت عصمت و طهارت لهم لا قرار داد تا همواره جامعه بشری، زمام و سرنوشت اداره خود را در دست بهترین بندگان صالح خدا بیند و جز در نظام مدیریت و حکومت آنان نیاساید و به غیر صالحان دست بیعت ندهد.

نظام مردم‌سالاری دینی جمهوری اسلامی ایران به تبعیت از روح و پیام حکومت نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم، در دنیا درخشید. عمق دشمنی مستکبرین با این نظام، به پیام پیوستگی مدیریت و حکومت با اخلاق و معنویت برمی‌گردد. پیوند صلاحیت‌ها و فضایل با مسؤولیت‌ها، شاخصه اصلی نظام اسلامی است. این شاخص که در نظام اسلامی در «ولایت فقیه» تجسم یافته است، مورد بیشترین بعض و دشمنی مستکبران قرار گرفته است.

ولایت فقیه، عینیت بخشیدن به مدیریت نبوی و حکومت علوی است. ولایت فقیه، یعنی قرارگرفتن بهترین و صالحترین و عادلترین مردم در رأس حکومت، کسی که خود، بیشترین پاییندی و تقیّد را به قانون دارد

۱۴ ..... سیرهٔ مدیریتی پیامبر اعظم ﷺ

و کوچکترین گناه او را از صحنهٔ مسؤولیت و مدیریت دور می‌سازد. در هر حال شناخت سیرهٔ رسول گرامی اسلام ﷺ، برای عموم و بویژه برای مسؤولین سطوح مختلف نظام و مدیران که اداره بخشی از امور مردم را به عهده دارند، یک ضرورت قرآنی، تاریخی و انسانی است. ضرورتی است که تداوم و گسترش نظام الهی جمهوری اسلامی به آن پیوسته و وابسته است. رفتار رسول گرامی اسلام در بُعد مدیریت، در این مجموعه با زبانی ساده فراروی شما قرار دارد. شما که یا خود از مسؤولین و مدیران جامعه‌اید و بایستی آن را الگوی خود قرار دهید و یا با مدیران سروکار دارید و می‌توانید در فرضیهٔ امر به معروف و نهی از منکر، از مدیران چنین رفتارهایی را مطالبه و آنان را به این الگوها دعوت نمایید. امید است خداوند چنین بهره‌ای را در این کتاب قرار دهد.

مؤسسه فرهنگی هنری قدر و لایت